De steentijden (aanvullingen)

Er wordt een kern uit bruinzwarte silex gevonden op de grens van Webbekom en Halen, 'dont on a dû détacher plusieurs lames de couteau ou racloirs'. De steen was ovaal, ongeveer 6 cm lang en 5 cm breed.

(uit F. Cleeremans, Toponymie van Halen en Loksbergen, 1928, p. 45. De auteur verwijst naar een andere bron: Soc. Royale, chorale et litt. des mélophiles de Hasselt, deel 20, p. 116)

Circa 12.000 jaar[1] geleden ontstaat de landbouw in het Midden-Oosten. De eerste landbouwers migreren via Haspengouw en de regio Tienen naar onze streken (ongeveer 7.000 jaar geleden).

De kledij en de vorm van woonhutten van deze landbouwers is nauwelijks veranderd t.o.v. deze van Homo Sapiens Sapiens toen die zowat 38.000 jaar geleden hier verscheen. Het landbouwersbestaan was hard, men leefde sedentair, broodbakken bestond nog niet en men maakte eerder een soort broodpap. De mens begint de eerste tekenen van ruw geweven linnen te kennen.

Om het land te bewerken gebruikte men vuurstenen werktuigen. Deze werden ook gebruikt om bossen te rooien of om te jagen. De vuurstenen werden gedolven in mijncentra zoals Spiennes, er waren er ook in Haspengouw. Door de landbouw ontstonden ook andere beroepsgroepen. De vuurstenen werden betaald met wat de landbouwers geoogst hadden.

[1] Dit cijfer is overgenomen uit de TV-reeks. Vermoedelijk moet dit 10.000 jaar geleden zijn.

Typisch beeld van een familie van landbouwers uit de Steentijd. Let op het gebruik van aardewerk en van vuur, ook op de eerste tekenen van ruw geweven linnen.

(uit Het verhaal van Vlaanderen, CANVAS, start 1.1.2023, met gelijknamig boek onder de redactie van H. De Paepe, L. Lauwaert, 2022)

Prof. Mike Pearson (University College Londen) is aan het woord. Ook zijn teamleden en andere collega-professoren komen in beeld. Centraal staat het mysterie van de kleinere (ca 2 m hoog) dolorietstenen in Stonehenge. Deze werden aangevoerd vanuit een steengroeve in West-Wales, en oorspronkelijk in een cirkelvorm met diameter 110 m opgesteld, dus in de buurt van de aarden wal en greppel. Ze verhuisden later naar een plaats binnen de grotere zandstenen megalieten.

Sinds 2014 werd er onderzoek gedaan op de groeve in de Welshe Preseli-heuvels. Met gereedschap uit de steentijd –fijn afgewerkte stenen bevestigd op een deel van hertengewei- werden al kloppend grote stukken steen m.b.v. een wig ter plaatse als het ware afgespleten. Experimentele archeologie ter plaatse toonde aan dat een groep kinderen een steen konden doen bewegen door hem met touwen voort te trekken op een soort houten slee. De theorie van vervoer op zee kon niet worden bevestigd. Boten zonken al snel door het gewicht van de steen.

Op basis van het bepalen van de chemische samenstelling van fragmenten van de dolorietstenen uit Stonehenge, kon via het radioactief verval van het aanwezige Zr (soort geologische marker) de locatie en de oorsprong van de stenen bevestigd worden. Via luchtfoto's (luchtfotogrammetrie) en magnetometrie van de lokale bodem kon men een aantal locaties opsporen in de Preseli-heuvels. Pas in 2017 kon men de exacte locatie bepalen: Waun Mawn. Een bepaald gat met een specifieke geometrie kwam overeen met de vorm van een Stonehenge-doloriet.

Rond 5300 jaar geleden hebben de westelijke steentijdmensen blijkbaar de dolorietstenen uitgebroken en meegenomen naar het meer oostelijk gelegen Stonehenge. Deze mensen stamden af van de eerste landbouwers op de Britse eilanden, die langs de Europese zuidkusten en de Midden-Europese rivieren zo wat 6.000 jaar geleden aankwamen.

Analyse van het sediment in enkele putten op Waun Mawn bevestigde de datering van het eerste dolorietenmonument. Dergelijk monument werd gebouwd ter ere van de voorouders: men zag deze permanent voortleven in de megalieten. Bovendien was het ook een plaats waar de zon aanbeden werd. De bouw en plaatsing van de stenen werd exact gebaseerd op de stand van de opkomende zon tijdens de zonnewendes. Deze zonnewendes bepaalden de start en het einde van het vruchtbare seizoen.

Analyse van het aanwezige Sr in menselijke crematieresten die in Stonehenge werden aangetroffen, geeft informatie over de voeding van deze mensen en dus ook over de plaats waar ze deze voeding tot zich namen. Ook hier uit wordt nog eens bevestigd dat de mensen die Stonehenge (her)opbouwen afkomstig waren uit West-Wales.

Latere mythes over Stonehenge waren opgesmukte verhalen die wel een kern van waarheid bevatten. Tovenaar Merlijn had bv. de opdracht gegeven om de stenen te stelen in het land van de reuzen (dit was Ierland).

In de buurt van Stonehenge zijn restanten opgegraven van een grote nederzetting en van een soort duplicaat-monument van Stonehenge.[2] Waar Stonehenge een monument was voor de doden, was er in de buurt ook een monument voor de levenden opgericht.

Over het waarom van de migratie van de westelijke steentijdmensen naar het oostelijke binnenland wordt de theorie naar voor gebracht van een lokaal natuurfenomeen. Door smeltwaterinsijpeling in de kalkbodem van Stonehenge ontstonden er 5.000 jaar geleden zichtbare sporen. Dit maakte van de plaats voor de mensen van toen direct een sacrale plaats. De mensen migreerden er naar toe en brachten hun oorspronkelijk monument mee.

(uit Stonehenge: the lost circle revealed, CANVAS, 11.11.2022)

Op een terrein nabij het centrum van Riemst zijn archeologische sporen aangetroffen. De plaats is wat hoger gelegen, in de nabijheid is er water. De eerste mensen konden zich toch droog houden en de omgeving in de gaten houden, aldus de lokale archeoloog. Er is inmiddels 2400 m² opgegraven, er werden 300 sporen ontdekt (=1 per 8 m²) wat vrij veel is.

De eerste sporen die gevonden werden zijn van Middeleeuwse oorsprong[3] (o.a. paalkuilen, aardewerk). Op het hoogste deel van het terrein worden Romeinse overblijfselen verwacht. De plek is heel lang door de Romeinen gebruikt geweest, ze lag vlakbij de oude Romeinse weg Bavay-Keulen.

[2] Is dit duplicaat-monument hetzelfde als de kleinere dolorietstenen, waarvan sprake in het begin van de documentaire?

[3] In Limburg zijn er blijkbar veel minder Middeleeuwse sporen dan Romeinse sporen terug gevonden.

Riemst kent al sinds het Neolithicum de eerste landbouwers (bankeramieken, 7.000 jaar geleden) di er de vruchtbare gronden kwamen bewerken. De gemeente is sindsdien continu bewoond gebleven.

Het onderzoeksbureau Aron heeft 40 dagen tijd gekregen om het terrein te onderzoeken. De gemeente trekt een bedrag uit van 100.000 euro hiervoor uit.

(J. Bex, E. Vandoren, Het Nieuwsblad, 16.3.2023)

In de Galgstraat te Sint-Niklaas werden twee 4.500 jaar oude gepolijste bijlen opgegraven door Erfpunt, in het kader van rioleringswerken. De bijlen zijn ca 10 cm lang, er was ook een gevleugelde pijlpunt uit vuursteen. De ontdekkingen werden gedaan in de buurt van eerder opgegraven urnenvelden (19de eeuws).

(Het Laatste Nieuws, 16.9.2023)

In Syrië was de stad Mari één van de belangrijkste centra in het Nabije Oosten. Ze was gelegen op een natuurlijk terras op de rechteroever van de Eufraat. Stad I -een archeologische aanduiding- werd gesticht 2900 v.C. Vanaf 2550 v.C. werd het een regionaal politiek en religieus centrum. Rond 2300 v.C. werd de stad vernietigd door legers van het Akkadische Rijk. Nadien werd stad III heropgebouwd. In de jaren 1930 konden Franse onderzoekers opzoekingen doen in Mari (nu Tell Hariri geheten).

Er werden een groot aantal spijkerschrifttabletten opgegraven[4], die verder ontcijferd werden door Luikse wetenschappers. Verder waren er stukken met een religieuze connotatie (bv voorspellen van toekomst[5]) en gebruiksvoorwerpen uit de keuken (bv. bakvormen). De gebruikte materialen zijn vaak terracotta, gips, albast, ook koper en brons.

Vele topstukken uit Mari bevinden zich in het Louvre. Zo werd in 1937 een koperen leeuw blootgelegd. Deze maakte deel uit van een set symbolische bewakers van een kapel.

(Grosemans, Het Nieuwsblad, 30.9.2023)

Tijdens een archeologische campagne o.l.v. E.W. Van Vooren in 1982 in de buurt van Aalterbrug werden tientallen silex-artefacten ontdekt uit het Mesolithicum (ca 9.000 jaar geleden).

Marc Van Stappen, www.stap-brug.be, 2023

[4] Ook aardewerkcilinders (rolzegels) met een gespiegelde reliëfafbeelding zodat de afdruk gemakkelijk kon herhaald worden.
[5] Ook bv. een biddende beeld in albast, uit een tempel gewijd aan de godin Ishtar.